

30.
Nr. 10.

SPRAWOZDANIE

CHARLES S. DEWEY'A

ZAGRANICZNEGO CZŁONKA RADY BANKU
POLSKIEGO I DORADCY FINANSOWEGO
RZĄDU POLSKIEGO.

ZA PIERWSZY KWARTAŁ

1930 R.

WARSZAWA

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI GEBETHNERA I WOLFFA

1930

Dr. Stanisław Waschko
Poznań, ul. Sienkiewicza 1
Telefon 68-10

Nr. 10.

SPRAWOZDANIE

CHARLES S. DEWEY'A

ZAGRANICZNEGO CZŁONKA RADY BANKU
POLSKIEGO I DORADCY FINANSOWEGO
RZĄDU POLSKIEGO.

ZA PIERWSZY KWARTAŁ .

1930 R.

WARSZAWA

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI GEBETHNERA I WOLFFA

1930

SPRAWOZDANIE

CHARLES F. COWEY A.

WYKONANIE PRACY
W ZAKŁADACH PRACY
W ZAKŁADACH PRACY
W ZAKŁADACH PRACY

04954

WARSZAWA

Wydawnictwo Państwowe, ul. Włocławska 10, 00-115 Warszawa

DRUKARNIA BANKU POLSKIEGO.

abc. ks. 354-215/6/63
plac 321/K-69

W S T Ę P.

Poniżej podaje się wyciąg z pierwszego kwartalnego raportu Doradcy:

„Celem stabilizowania złotego na podstawie złotej, ustalenia kredytu Polski w kraju i zagranicą i zabezpieczenia mocnej podstawy dla gospodarczego rozwoju kraju, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej dekretem z dnia 13 października 1927 r. zatwierdził plan stabilizacyjny. W dniu 15 października 1927 r. Rzeczpospolita Polska zaciągnęła pożyczkę, która ma między innymi, dostarczyć Państwu odpowiednich funduszy dla przeprowadzenia tego planu.

Plan stabilizacyjny przewiduje wybór Amerykanina na członka Rady Banku Polskiego, dla służenia mu pomocą i radą przy wypełnianiu obowiązków, wpływających z planu stabilizacyjnego. Rząd Polski zgodził się, aby Amerykanin, członek Rady Banku Polskiego, mianowany był Doradcą Finansowym dla służenia radą i pomocą Rządowi, za pośrednictwem Ministerstwa Skarbu, w zakresie różnych poczynąń, przewidzianych w planie stabilizacyjnym. Amerykanin, członek Rady Banku Polskiego, nazywany nadal „Doradcą“, wybrany jest na okres trzech lat. Podczas sprawowania swego urzędu będzie on także pełnił pewne funkcje jako przedstawiciel Agentów Fiskalnych pożyczki.

Plan stabilizacyjny przewiduje, że Doradca będzie przygotowywał kwortalne sprawozdania, dotyczące postępu

wykonania planu w poszczególnych punktach. Sprawozdania te będą składane Bankowi Polskiemu i szybko podawane przezeń do wiadomości publicznej.

W sprawozdaniach swych Doradca zamierza omawiać nietylko rezultaty prac wspomnianych powyżej, lecz także dawać zarys ogólnej sytuacji w Polsce, t. j. sytuacji kredytowej i stosunków gospodarczych, istniejących w tym kraju. Obraz położenia gospodarczego będzie przedstawiony z jak największą szczerością, jako wynik materiału informacyjnego, pochodzącego — o ile to tylko było możliwe — z pierwszego źródła“.

CZĘŚĆ I.

Wykonanie planu stabilizacyjnego.

Poprzednie sprawozdania Doradcy informowały szczegółowo o zarządzeniach, poczynionych w kierunku wykonania planu stabilizacyjnego. Plan do chwili wydania tego raportu funkcjonował sprawnie. Niektóre punkty planu, ze względu na ich charakter, wymagają dłuższych badań i dopiero po wyciągnięciu ostatecznych wniosków, nastąpi wprowadzenie ich w życie. Dla utrzymania ciągłości w każdym sprawozdaniu mieścić się będą informacje, dotyczące tej kwestji.

Zarządzenia budżetowe, skarbowe i administracyjne. System budżetów miesięcznych, który jest nadal stosowany, w okresie roku skarbowego 1929 — 1930 wykazał cyfry następujące:

	wpływy przewidywane	wpływy rzeczywiste	wydatki przewidywane	wydatki rzeczywiste ¹⁾	nadwyżka rzeczywista
	(w tysiącach złotych)				
Kwiecień. .	249,149	250,936	247,330	245,311	5,625
Maj	234,001	245,311	233,005	240,598	4,713
Czerwiec. .	231,839	232,581	231,444	232,066	515
Lipiec . . .	238,812	251,806	238,583	250,970	836
Sierpień . .	230,406	233,061	230,304	231,762	1,299
Wrzesień . .	233,187	238,823	233,060	236,288	2,535
Październik	250,106	270,757	248,870	267,313	3,444
Listopad . .	250,362	273,555	246,660	270,422	3,133
Grudzień. .	251,421	264,957	249,234	250,688	14,269
Styczeń . .	245,186	250,015	243,730	242,009	8,006
Luty. . . .	229,086	237,238	227,801	222,230	15,008
Marzec. . .	249,870	281,634	249,490	281,085	549

¹⁾ Zgodnie z ustawą skarbową wydatki każdego ministerstwa, przekraczające sumę zatwierdzoną w miesięcznym budżecie, muszą uzyskać aprobatę Rady Ministrów.

Rok skarbowy, kończący się 31-go marca 1930 r., zazna-
czył się wstrzymaniem poprzedniej ekspansji budżetu.
Z powodu depresji gospodarczej szybki wzrost dochodów
został powstrzymany i utrzymał się mniej więcej na pozio-
mie roku ubiegłego. Wydatki, które odpowiednio wzra-
stały, ograniczono do sumy cokolwiek tylko większej,
aniżeli w r. 1928 — 1929. W roku 1929 — 1930 dochody
wyniosły 3.030,674.000 zł. a wydatki 2.970,742.000, odrzucając
nadwyżkę w kwocie 59,932.000 zł.

Wpływy podatkowe były pomyślne w obliczu depresji
gospodarczej. Posługując się zasadniczo tym samym sy-
stemem, co w roku ubiegłym, wpływy z podatków wyniosły
1.736,135.000, czyli prawie tyle co w roku 1928-1929. Podatek
przemysłowy, który ze względu na osłabienie działalności
gospodarczej został oszacowany w budżecie na 1929-30 rok
o 29% niżej od sumy otrzymanej w 1928-1929 roku,
w rzeczywistości był tylko o 1% niższy od tej sumy.
Drugi najważniejszy podatek bezpośredni, to jest docho-
dowy, który jak należało przewidywać powinien zmieniać
się równolegle z dobrobytem gospodarczym, przyniósł
w rzeczywistości o 15% więcej, aniżeli w roku 1928-
1929. Tłumaczy się to tem, że podatek ten jest względnie
nowy dla większej części Polski i jego wydajność wzrasta
w miarę przyzwyczajania się do niego ludności oraz
ulepszania metod administracji. Wewnętrzne podatki kon-
sumcyjne, nałożone przeważnie na artykuły pierwszej po-
trzeby, nie zostały zbyt dotknięte sytuacją ekonomiczną
i w całości przyniosły nieco więcej, aniżeli w roku po-
przednim. Opłaty stemplowe i patentowe, które są także
poważnem źródłem dochodu przyniosły 203,551.000 zł.
w porównaniu z 198,933.000 zł. w roku 1928-1929. Źródłem
dochodu najbardziej dotkniętem przez niepomyślne warunki
gospodarcze były cła. Wielka część przywozu składa się
z wyrobów gotowych i półfabrykatów, których import
skurczył się ilościowo i wartościowo w związku ze zmniej-
szeniem się siły nabywczej ludności.

Monopole państwowe są głównym źródłem dochodu, przynosząc około 25% ogólnej sumy. W ubiegłym roku fiskalnym wpłaciły one Skarbowi 886,049.000 zł., która to suma jest cokolwiek mniejsza, aniżeli w 1928-1929 r. Monopol spirytusowy przyniósł 419,824.000 zł., a monopol tytoniowy 390,009.000 zł.; pierwsza suma jest cokolwiek mniejsza, a druga większa aniżeli w roku ubiegłym. Loteria państwowa oraz monopole zapalczany i solny przyniosły 76,216.000 zł.

Z pośród przedsiębiorstw państwowych dostarczają największych dochodów Lasy Państwowe oraz Poczta, Telegraf i Telefon. Lasy Państwowe przyniosły 80,395.000 zł., co wynosi zasadniczo tyle, co w roku ubiegłym i dorównywa przewidywaniom budżetowym. W ciągu całego roku przemysł drzewny przeżywał depresję z powodu niskich cen i zmniejszonego popytu zarówno w kraju, jak i na rynkach zagranicznych. Poczta, Telegraf i Telefon dały dobry wynik przynosząc 26,940.000 zł., zamiast 15,094.000 zł., przewidzianych w budżecie.

W normalnych warunkach można liczyć się ze znacznym dochodem ze strony kolei państwowych; budżet na rok 1929 — 1930 przewidywał z ich strony wpłatę do Skarbu w wysokości 68,374.000 zł. Atoli straty spowodowane srogą zimą 1928-1929 były tak wielkie, że w ostatnim roku koleje nie mogły wpłacić Skarbowi i jednocześnie były zmuszone uszczuplić swoje nakłady inwestycyjne.

Wydatki państwowe na rok 1929-1930 uchwalone były w ogólnej sumie 2,935,788.000¹⁾, czyli w wysokości bardzo zbliżonej do dochodów budżetowych. Objawy zmniejszania się aktywności gospodarczej przekonały Ministra Skarbu, że nie można będzie wykonać wszystkich wydatków dozwolonych budżetem. Dochody państwowe nie wpływały szybciej, aniżeli przewidywał budżet, a nato-

¹⁾ Suma ta została później, zwiększona przez dodatkowe kredyty do 3.059,954.000 zł.

miast powstał szereg stosunkowo dużych, nieprzewidzianych wydatków, co spowodowało konieczność obcięcia innych pozycji w celu dostosowania wydatków do dochodów. W czerwcu Ministerstwo Skarbu ogłosiło, że dokonana redukcji około 160,000.000 zł., przeważnie w pozycjach inwestycyjnych, które zostały zmniejszone o 138,000.000 zł. Zaczęta poprzednio praca nad budową fabryki związków azotowych w Mościcach pod Tarnowem i w porcie Gdyni nie była wstrzymana, lecz większość nowych projektów odłożono. Ta ostrożna polityka zapewniła w każdym miesiącu roku budżetowego małą nadwyżkę dochodów nad wydatkami.

Budżet na rok 1930—1931 był uchwalony przez Sejm dn. 29 marca i zaczął obowiązywać z początkiem nowego roku skarbowego od dn. 1 kwietnia. W porównaniu z preliminarzem budżetowym, przedłożonym przez Rząd, który został szczegółowo omówiony w dziewiątem sprawozdaniu Doradcy, zasadnicza różnica jest ta, że dochody zostały oszacowane znacznie wyżej i przewidziana została znacznie większa nadwyżka. Nowy budżet określa ogólne dochody skarbowe na 3.038,736.568 zł. (§ 340,946.000) i ogólne wydatki na 2.940,921.861 zł. (§ 329,971.000), stwarzając nadwyżkę w kwocie 97,814.707 zł. (§ 10,975.000). W ten sposób dochody zostały oszacowane o 95,725.527 zł. a wydatki o 6,180.381 zł. wyżej, zaś nadwyżkę powiększono prawie 12 razy w porównaniu z preliminarzem budżetowym.

W dochodach najbardziej powiększono podatek przemysłowy o 25,000.000 zł., wpływy z grzywien i kar o 10,000.000 zł., z monopoli o 19,000.000 zł. i z kolei państwowych o 45,000.000 zł. Większy dochód z monopoli ma być osiągnięty przez ograniczenie wydatków, a w szczególności inwestycyjnych, które w Monopolu Tytoniowym zmniejszono o 3,000.000 zł., a w Monopolu Spirytusowym o 7,000.000 zł. Duże zwiększenie dochodów z kolei państwowych ma nastąpić drogą obniżenia kosztów eksploatacyjnych i ograniczenia inwestycji o 20,000.000 zł.

Po stronie wydatków izby ustawodawcze okroiły naogół kredyty większości jednostek administracyjnych, lecz jednocześnie powiększyły inne pozycje w takim stopniu, że osiągnięta oszczędność została przewyższona. Największe dodatkowe kredyty uchwalono w wysokości 13,500.000 zł. na wydatki inwestycyjne w Ministerstwie Wyznań Rel. i Ośw. Publ. i 15,000.000 zł. na dodatkowy fundusz ubezpieczeniowy na wypadek bezrobocia.

W uzupełnieniu właściwego budżetu zostały uchwalone dalsze wydatki w wysokości 90,000.000 zł. po uzyskaniu nadwyżki budżetowej w tej samej wysokości. Bank Rolny mógłby wtenczas uzyskać 25,000.000 zł. na rozszerzenie działalności w dziedzinie natychmiastowej pomocy kredytowej dla drobnych rolników, a 65,000.000 zł. byłoby zużyte na wypłacenie urzędnikom państwowym dodatku do pensji w formie nadzwyczajnego dodatku mieszkaniowego.

Zgodnie z planem stabilizacyjnym, Minister Skarbu depozuje w Banku Polskim wszystkie wolne fundusze Skarbu z wyjątkiem tych, które znajdują się w kasach skarbowych i w Pocztowej Kasie Oszczędności. Sprawozdanie z 1 kwietnia 1930 r. wyszczególnia następujące pozycje:

w kasach skarbowych	zł	56,897.376·36
na rachunku Ministerstwa Skarbu w Pocztowej Kasie Oszczędności	„	34,285.802·68
na rachunku Ministerstwa Skarbu w Banku Polskim.	„	154,183.563·13
	zł	245,366.742·17

W czasie ostatniej sesji izb ustawodawczych zostały uchwalone 3 wnioski dotyczące podatków. Najważniejsza z tych uchwał zawiesza na czas nieokreślony podatek od dochodu z papierów procentowych, pożyczek i od niektórych rodzajów wkładów bankowych. Dochód z tych źródeł jest osiągany za pośrednictwem ogólnego podatku dochodowego, dodatkowy więc podatek był przedmiotem krytyki. Wskutek bowiem uszczuplenia rentowności tych rodzajów

inwestycyj mniejsza była również indywidualna pobudka do gromadzenia kapitałów w tej formie. Inne dwa wnioski dotyczyły raczej zmian w administracji.

Ustawa skarbowa na rok 1929/30 zawierała postanowienie, uprawniające Skarb do udzielania władzom samorządowym pożyczek na przeciąg czasu nie dłuższy ponad 12 miesięcy, pod warunkiem, iż nie przewyższą one 20% całej sumy, pochodzącej z podatków, pobranych przez Skarb na rachunek władz samorządowych w ciągu całego roku. Ten system pożyczek był przyjęty przez plan stabilizacyjny do czasu wprowadzenia odrębnego sposobu finansowania samorządów. Podczas ostatniego roku pożyczki wyniosły mniej niż 2% sumy podatków pobranych w tym czasie na rzecz samorządów.

Obsługa pożyczki. Oprócz bezpośredniego zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej obsługa pożyczki stabilizacyjnej jest osobno zagwarantowana wszystkimi dochodami z ceł. Z załącznika VI, który podaje miesięczne wpływy celne za okres ubiegłych trzech lat i jednego kwartału wynika, że wpływy te były stale wysokie od czasu wprowadzenia planu stabilizacyjnego w jesieni 1927 r. W czasie ubiegłych 12 miesięcy dochody z ceł wyniosły 395 milj. zł., t. j. 6 razy tyle, ile wymagają koszty obsługi pożyczki za ten okres.

Zużytkowanie wpływów z pożyczki stabilizacyjnej. Poniższa tablica przedstawia poszczególne cele, na które — w myśl planu — pożyczka stabilizacyjna miała być użyta i sumy, pozostające na każdym z rachunków w dniu 31 marca 1930 r.:

	Suma prze- dziana	Suma zużyta	Pozosta- łość 31. III. 1930.
(w milionach złotych)			
a) Powiększenie kapitału Banku Polskiego . . .	75,0	75,0	—
b) Przejęcie przez Bank Polski połowy emisji skarbowej netto	140,0	140,0	—

Suma prze- dziana	Suma zużyta	Pozosta- łość 31. III. 1930
(w milionach złotych)		

c) Konwersja połowy emisji skarbowej netto na monety srebrne:

początkowa wysokość przeznaczone na ten cel . .	90,0			
przeniesiono na fundusz „F” . .	32,0			
pozostałość	58,0	58,0	45,0	13,0

d) Umorzenie długu płynnego Skarbu 25,0 25,0 —

e) Utworzenie rezerwy skarbowej 75,0 — 75,0

f) Na cele rozwoju ekonomicznego:

początkowa wysokość	141,0			
przeniesiono z funduszu c) . . .	32,0			
pozostałość	173,0	173,0	166,0	7,0

Pozycje a), b) i d) zostały całkowicie zużytkowane na cele, na które były przeznaczone. Nowe akcje Banku Polskiego w wysokości 50 milionów zł., nabyte przez Rząd za sumę 75 milionów zł. na skutek wykonania pozycji a), mają być sprzedane publiczności, a wpływy przełane na fundusz „F” na cele rozwoju gospodarczego. Pozycja c), przewidująca fundusz na konwersję pozostałych biletów skarbowych na monety srebrne, jest używana na cele, na które była przeznaczona, zgodnie z planem nakreślonym w szóstym sprawozdaniu Doradcy.

Ponieważ wpływy skarbowe przewyższają nadal wydatki, przeto nie zachodziła potrzeba zużytkowania funduszu w kwocie 75 milionów zł., przeznaczonego w planie stabilizacyjnym na rezerwę skarbową.

Na podstawie umowy zawartej między Rządem, Bankiem Polskim a Doradcą, fundusz „F”, jest używany na udzielanie kredytu dla przedsiębiorstw państwowych i na cele rolnicze. Zgodnie z zamiarem planu stabilizacyjnego zakupione z tego funduszu papiery wartościowe są od czasu do czasu sprzedawane, a uzyskane sumy są znów zużytkowywane ponownie w myśl wyżej wspomnianej umowy.

Poniżej podane są inwestycje z funduszu „F”, w/g stanu na dzień 31 marca 1930 r.

8% zapis dłużny Państwowej Fabryki Zw. Azotowych w Tarnowie	zł	47,800.000 ⁰⁰
8% zapis dłużny Państwowej Fabryki Aparatów Telegraficzn. i Telefoniczn. . .	„	5,000.000 ⁰⁰
8% zapis dłużny przedsiębior. państwowego „Poczta, Telegraf i Telefon“	„	15,500.000 ⁰⁰
8% zapis dłużny Państw. Zakł. Wodoc. na G. Śląsku	„	5,000.000 ⁰⁰
8% zapis dłużny Państw. Fabr. Olej. Miner. „Polmin“	„	1,500.000 ⁰⁰
8% zapis dłużny przedsiębior. państwowego „Żegluga Polska“	„	3,327.500 ⁰⁰
8% listy zastawne Tow. Kred. Ziemsk. w Warszawie	„	13,460.542 ⁸⁸
7% listy zastawne Państwowego Banku Rolnego z 1927 r.	„	14,233.067 ⁶⁴
7% obligacje meljoracyjne Państwowego Banku Rolnego	„	29,105.700 ⁰⁰
8% listy zastawne Państwowego Banku Rolnego z 1927 r.	„	12,529.681 ⁸⁵
7% listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego z 1927 r.	„	254.200 ⁰⁰
8% listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego z 1927 r.	}	8,331.125 ⁷³
8% listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego z 1924 r.		
8% listy zastawne Tow. Kred. Ziemsk. we Lwowie	„	3,874.356 ⁹⁰
8% listy zastawne Wileńskiego Banku Ziemskiego	„	4,182.287 ⁹⁹
8% listy zastawne Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego	„	2,570.957 ²⁴
	zł	166,669.420 ²³

CZĘŚĆ II.

Bankowość w Polsce.

Można powiedzieć, iż początek bankowości polskiej sięga pierwszej połowy dziewiętnastego stulecia w związku z zakładaniem towarzystw kredytowych ziemskich, obejmujących grupy większych właścicieli ziemskich. Chociaż istniały drobne różnice w statutach różnych towarzystw, to jednak wszystkie one miały prawo wypuszczać listy zastawne, zabezpieczone hipoteką na ziemi, należącej do członków. Poza zabezpieczeniem majątkami ziemskimi i aktywami towarzystw, listy zastawne niektórych z nich były ponadto chronione solidarną odpowiedzialnością swych członków. W Polsce, będącej przeważnie krajem rolniczym, bankowość musiała przyjąć najpierw tę formę, zwłaszcza wobec tego, że rozwój jej nastąpił w dziewiętnastym stuleciu, kiedy znaczniejsza koncentracja kapitału była możliwa jedynie ze strony większych właścicieli ziemskich.

Banki akcyjne zjawily się dopiero około 1870 r., kiedy założono większą ilość instytucyj dla dostarczania kredytu handlowego i finansowania przemysłu, który zaczął się wówczas rozwijać. Stosunkowo późny rozwój banków handlowych był spowodowany trudnościami w uzyskaniu koncesji od władz, które wówczas sprawowały rządy w różnych dzielnicach obecnej Rzeczypospolitej. Władze te wołały zachować ziemie polskie jako teren dla własnych instytucyj kredytowych, udzielały przeto koncesyj czysto lokalnym bankom bardzo niechętnie.

Równocześnie z bankami akcyjnymi pojawiały się liczne, mniejsze instytucje w rodzaju kas oszczędności, zakłada-

nych głównie przez gminy miejskie, związki powiatowe i inne ciała samorządowe, które dostarczały kapitału zakładowego. Jedna tylko kasa oszczędności, założona w tym wczesnym okresie, miała charakter prywatny mianowicie Galicyjska Kasa Oszczędności w b. zaborze austriackim, która istnieje dotychczas. Instytucja ta stanowi jednak wyjątek, naogół bowiem instytucje oszczędnościowe w Polsce posiadały zawsze raczej publiczny charakter, aniżeli prywatny. W b. zaborze rosyjskim kasy oszczędności, z wyjątkiem drobnych instytucyj wiejskich mniejszego znaczenia, były zakładane wyłącznie przez rząd, a fundusze osiągane z wkładów nie były pożyczane bezpośrednio, ale były lokowane w papierach państwowych lub publicznych.

Należy również wspomnieć o innym typie instytucyj finansowych, który rozwijał się w okresie przedwojennym, mianowicie o spółdzielniach kredytowych. Są to drobne towarzystwa pożyczkowe, za których zobowiązania byli odpowiedzialni osobiście członkowie bądź całym swoim majątkiem, bądź też jego częścią. Naogół członkowie spółdzielni wiejskich, jak to istnieje dotychczas, odpowiadali solidarnie całym swoim majątkiem, natomiast członkowie spółdzielni miejskich byli odpowiedzialni solidarnie do wysokości swych udziałów, pomnożonej przez określoną liczbę.

Rosyjski, Niemiecki i Austriacki Bank biletowy oraz banki akcyjne posiadały oddziały we wszystkich dzielnicach, rządzonych przez ich państwa, i trudniły się finansowaniem większych przedsiębiorstw przemysłowych, wykazując częstokroć dużo lepsze oprocentowanie kapitału, aniżeli ich macierzyste instytucje. Pomimo środków znajdujących się do dyspozycji tych instytucyj i przychylności z jaką traktowane były przez władze, nie udało im się jednak zmonopolizować sfery bankowości handlowej i musiały się dzielić nią z bankami polskimi, z których osiem posiadało sumę bilansową w wysokości 3.500.000.000.— złotych obiegowych.

Naogół można powiedzieć, że poza bankami handlowymi, zapotrzebowanie krótko- i średnio-terminowego kredytu w Polsce w okresie przedwojennym zaspokajały miejskie i komunalne kasy oszczędności, które dostarczały około 63% tych kredytów. Jednocześnie potrafiły one przyciągnąć około 80% wszystkich wkładów.

Wojna wstrząsnęła podstawami bankowości polskiej i dała początek nowej fazie w jej historii. Kraj stał się terenem operacji wojennych od samego początku wojny, a zmiany władz całkowicie zniszczyły podstawę finansową polskich instytucji kredytowych, zdeorganizowały ich strukturę wewnętrzną i pozbawiły ich wykwalifikowanych pracowników. Banki biletowe były zmuszone wstrzymać zupełnie operacje lub emitować bilety, które stale traciły na wartości. Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, założona przez władze niemieckie celem puszczania w obieg marek okupacyjnych i przejęta później przez władze polskie dla wypuszczania biletów była zmuszona zużywać całkowitą emisję na potrzeby skarbowe nowego państwa i dlatego nie mogła wpływać na rynek kredytowy.

Bezpośrednio po wojnie, Polska pozostawała przez szereg lat pod naciskiem innego zła w formie inflacji pieniężnej. Banki handlowe czyniły w tym czasie pewne wysiłki nad reorganizacją, lecz w końcowym okresie inflacji stanowiło to zaledwie pierwsze kroki. Spółdzielnie kredytowe i kasy oszczędności cierpiały znacznie wskutek działań wojennych i spadku wartości pieniądza, a instytucje kredytu długoterminowego, które odgrywały przed wojną wielką rolę, nie miały możliwości zwiększania tych operacji z powodu zupełnego braku funduszy u ludności na lokatę w papierach o stałym oprocentowaniu, jak również z powodu całkowitej dezorganizacji rynków zagranicznych dla tych papierów.

Główną cechą bankowości polskiej w bezpośrednim okresie po wojnie był wielki rozwój ilościowy banków. W czasie ogólnego zamętu finansowego w wyniku szyb-

kiego spadku pieniądza, liczba oddziałów zwiększyła się z 208 w końcu 1920 r. do 605 w końcu 1923 r., a liczba central bankowych z 28 do 111. Rozwój w tych rozmiarach, przy warunkach wówczas istniejących, miał oczywiście charakter spekulacyjny, dla uzyskania korzyści z inflacji pieniężnej. W rezultacie jednak ten rozwój banków stał w odwrotnym stosunku do ich siły finansowej i powodował nadmierne rozproszkowanie kapitałów bankowych oraz wzrost wydatków administracyjnych. Bilanse zamknięcia, wyrażane w markach polskich stały się napozór wielkie, a sumy obrotowe z końcem 1923 r. były wprost fantastyczne.

Stosunki te doszły w tym czasie do takiego stanu, że celem przeprowadzenia reformy podjęto prawie rozpaczliwe wysiłki, których zasadniczym rysem było utworzenie Banku Polskiego, jako kamienia węgielnego polskiego systemu kredytowego. W pierwszych miesiącach swego istnienia Bank Polski musiał w rzeczywistości ponosić całkowity ciężar finansowania życia gospodarczego kraju, ponieważ kapitały prywatnych banków handlowych i przedsiębiorstw przemysłowych zostały zimmobilizowane w nieruchomościach, urządzeniach i towarach, jako środkach, mających na celu uniknięcie strat pod wpływem spadku pieniądza. Ogólna kwota rozporządzalnego kredytu była bardzo mała, przyczem posiadał on przeważnie charakter krótkoterminowy. Niemniej jednak zapotrzebowanie kredytu długoterminowego było tak wielkie, że pożyczający zaspokajali je w pewnym stopniu kredytem, który służył dla celów obrotowych.

Ta słabość struktury kredytowej pozostaje nadal i nie ujawnia się w dostatecznej mierze powszechne zrozumienie, co do potrzeby jasnego rozdziału między kredytem krótko, średnio i długoterminowym oraz, że winny być oddzielne i odrębne fundusze, które stanowią podstawę działania tych różnych kategorii kredytu.

W okresie pierwszych wysiłków nad reformą bankową Rząd zwrócił swą uwagę na trzy banki państwowe, które zostały zreorganizowane i wzmocnione drogą powiększenia kapitału i przelewu wkładów publicznych. Dwa z tych banków — Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny były omówione w pierwszym i drugim sprawozdaniu Doradcy. Trzeci, mianowicie Poczta Kasa Oszczędności, był założony celem gromadzenia drobnych oszczędności, rozszerzania obrotu czekowego i uruchomienia rynku dla lokat w długoterminowych papierach publicznych. Poza czynnościami, do których pełnienia były specjalnie powołane, wszystkie trzy banki prowadziły początkowo działalność, która bardziej odpowiadała właściwości banków prywatnych, a której te ostatnie z braku środków nie mogły podejmować. W ten sposób banki państwowe oddawały wielkie usługi życiu gospodarczemu w Polsce, zdawano sobie jednak zawsze sprawę, że prowadzenie przez nie wszystkich spraw bankowych było tylko chwilowe i, że stopniowo wrócą one do swych czynności specjalnych, pozostawiając bankom prywatnym ogólne pole bankowości handlowej.

Naogół po reformie sytuacja wykazywała znamiona poprawy. Dzięki przywróceniu zaufaniu poczęły napływać wkłady, a banki powiększyły swe obroty. Następująca tabela wykazuje rozwój wkładów od końca 1923 r. do połowy 1925 r:

w milionach złotych				
	liczba banków *)	wkłady terminowe	wkłady beztermin. wraz z sal- dami na rachunkach bieżących	wkłady **) razem
Grudzień . . 1923	88	0,3	43,4	43,7
Czerwiec . . 1924	89	18,4	165,1	183,5
Grudzień . . „	87	52,3	314,2	366,5
Czerwiec . . 1925	92	116,1	444,4	560,5

*) Dla których istnieją dane statystyczne. Obejmuje większość ale nie wszystkie banki w Polsce.

**) Bez wkładów zagranicznych.

Wzrost wkładów ujawnił znaczne możliwości działalności kredytowej, ale jednocześnie zapotrzebowanie kredytu było tak uporczywe, że banki powiększyły kredyty bardziej, aniżeli to usprawiedliwiał przyrost ich środków. Rozwój operacyj kredytowych w tym okresie przedstawiają następujące liczby:

	(w milionach złotych)			
	Portfel wekslowy	Pożyczki na rach. bież.	Pożyczki terminowe	Kredyty razem
Grudzień . . 1923	9.1	25.3	1.0	35.4
Czerwiec . . 1924	155.1	176.3	2.9	334.3
Grudzień . . "	298.9	247.0	4.5	550.4
Czerwiec . . 1925	506.4	452.4	18.6	977.4

Tego rodzaju polityka postawiła banki w bardzo słabej pozycji w obliczu nowego kryzysu, który nastąpił po ponownym załamaniu się pieniądza w 1925 r. Wobec niskich zapasów gotówki i mało płynnych aktywów, wiele banków bezwątpienia ogłosiłoby upadłość, gdyby nie pomoc rządowa. Za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego, rząd uruchomił kredyty dla banków handlowych, które od września do grudnia 1925 r. osiągnęły 40,600.000 zł. Akcja rządu prawdopodobnie nie dopuściła do poważnej paniki finansowej, lecz niebezpieczeństwo było dostatecznie bliskie, ażeby skłonić banki do zmiany polityki. Zaczęły one przeto systematyczną likwidację oddziałów, redukcję personelu i upłynnianie nieruchomości aktywów, wreszcie zastosowały w tym samym czasie przy udzielaniu kredytów powściągliwość, której nie ujawniały poprzednio.

Porównanie łącznych bilansów instytucyj, należących do Związku Banków w dniu 31 grudnia 1925 r. i 31 grudnia 1929 r. ujawnia uderzający rozwój wszystkich operacyj bankowych. Biorąc pod uwagę np. ogólne sumy bilansowe wzrosły one z 719,000.000 do 2.096,000.000 zł. Wkłady zwiększyły się czterokrotnie z 224,000.000 do 892,000.000 zł., a jeszcze bardziej uderzająca cecha okazała się przy wkładach terminowych, które wzrosły się

z 38,000.000 do 305,000.000 zł. Kredyty udzielone przez banki zagraniczne potroiły się prawie, wykazując wzrost z 82,000.000 do 227,000.000 zł.

Strona czynna bilansu wykazała podobny rozwój. Kredyty wszelkich rodzajów wynosiły 31 grudnia 1925 r. 399,000.000 zł., a 31 grudnia 1929 r. osiągnęły wysokość 1.333,000.000 zł., przyczem punkt ciężkości przesunął się z kredytów na rachunkach bieżących*) do operacji wekslowych. Otwarty kredyt wynosił 31 grudnia 1925 roku 202,000.000 zł., a 31 grudnia 1929 r. 597,000.000 zł., w tym czasie zaś dyskonto zwiększyło się z 189,000.000 do 707,000.000 zł. Skutkiem tego stosunek dyskonta do otwartego kredytu, wynoszący w końcu 1925 r. — 93·5% wzrósł w końcu 1929 r. do 118·4%.

W związku z tym ogólnym rozwojem nastąpił również wzrost kapitałów własnych. Kapitał zakładowy zwiększył się ze 100,000.000 do 148,000.000 zł., a fundusz rezerwowy z 19,000.000 do 41,000.000 zł.

Poprawę sytuacji wykazuje również stosunek redyskonta do czynności kredytowych. Podczas gdy w 1925 r. redyskonto wynosiło 121,000.000 zł., a suma wszystkich kredytów — 398,000.000 zł., czyli stosunek był 30%, to w 1929 r. przy redyskoncie 294,000.000 zł. suma wszystkich kredytów wynosiła 1.333,000.000 zł., co stanowi 22%.

Od r. 1925 jest również bardzo znaczny postęp w oprocentowaniu pożyczek i wkładów. W 1925 r. np. banki płaciły 12% od bezterminowych wkładów złotych, podczas gdy w 1929 r. nie płaciły przeciętnie więcej, aniżeli 6½%. Od wkładów terminowych, które tylko w wyjątkowych wypadkach przekraczały w 1925 r. jeden miesiąc, płacono 20%, podczas gdy w 1929 r. większość banków płaciła od takich wkładów 7½%. W ostatnim roku najwyższa stawka od wkładów trzymiesięcznych wynosiła 9%,

*) Kredyt zabezpieczony lub niezabezpieczony, udzielony na podstawie osobistej umowy między bankiem a klientem, jako odrębny rodzaj od kredytu, opartego na skupie papierów handlowych.

a od sześciomiesięcznych i powyżej 10%. Ponadto należy zaznaczyć, że wkłady trzy i sześciomiesięczne posiadają obecnie duże znaczenie. Oprocentowanie pożyczek zmniejszyło się również bardzo znacznie. W 1925 r. banki prywatne pobierały naogół 24%, podczas gdy w 1929 r. oprocentowanie nie przewyższało przeciętnie 13%.

Pod wpływem doświadczenia bankowego utrwalalo się stopniowo powszechne mniemanie w Polsce, że prawo, na podstawie którego banki prowadziły czynności, było niedostateczne i dlatego w marcu 1928 r. wydano nową ustawę, która miała poprawić usterki w przepisach istniejących.

Prawo z 1928 r., składające się z dziewięciu rozdziałów i stu dwudziestu dwóch artykułów dotyczy przedsiębiorstw bankowych wszelkiego rodzaju za wyjątkiem instytucyj państwowych. Przeprowadzono klasyfikację między instytucjami różnego rodzaju oraz określono ich czynności, które to kwestje pominięto w poprzednim prawie, prócz tego nie wspomniano o małych kantorach wymiany, mających głównie za zadanie kupno i sprzedaż pieniędzy zagranicznych oraz drobną sprzedaż akcyj i obligacyj.

Jedną z wyróżniających się cech nowego prawa jest przepis ustalający dla banków kredytu krótkoterminowego, hipotecznych i kantorów wymiany stosunek procentowy pomiędzy zobowiązaniami i kapitałem a mianowicie, że zobowiązania nie mogą przekraczać dziesięciokrotnej sumy kapitału zakładowego i rezerwowego. Chociaż ten przepis nie ma obecnie żadnego szczególnego zastosowania, ponieważ stosunek procentowy kapitału do zobowiązań wynosi przeciętnie około 1: $4\frac{1}{2}$, to jednak wydawało się, że będzie roztropnie umieścić go w ustawie z powodu możliwości ewentualnego wzrostu wkładów, a zwłaszcza kredytów zagranicznych.

W odniesieniu do oddziałów banków zagranicznych nowa ustawa jest bardziej szczegółowa, aniżeli stara. Na otwarcie oddziału należy uzyskać pozwolenie Ministra

Skarbu, który również określa, jaka część kapitału obrotowego ma być zatrudniona wyłącznie w Polsce. Corocznie musi oddział ogłaszać w swojej miejscowości własny bilans zamknięcia oraz bilans zamknięcia centrali, a co kwartał wymagane jest ponadto opublikowanie bilansu surowego. Oddziały banków zagranicznych podlegają tym samym przepisom, dotyczącym minimum wymaganego kapitału, co i banki miejscowe.

Zgodnie z poprzednią ustawą, banki kredytu krótkoterminowego i hipoteczne miały prawo kupować akcje innych przedsiębiorstw na własny rachunek do wysokości 75% kapitału zakładowego. Tę granicę uznano za zbyt wysoką i ograniczono w nowym prawie do 50%. Jedną z cech praktyki bankowej w Polsce, która częstokroć wywoływała trudności, była skłonność banków do angażowania się w czynnościach nie należących do właściwej działalności bankowej. Poprzednia ustawa zabraniała nowym bankom handlu towarami na własny rachunek oraz kupowania ziemi dla celów parcelacyjnych lub osadniczych, ale pozwalała bankom, prowadzącym już tego rodzaju działalność na jej kontynuowanie. Nowe prawo wymaga od wszystkich banków, trudniących się takimi czynnościami, zlikwidowania ich do 31 grudnia 1930 r.

Może jedną z najsłabszych stron bankowości polskiej był brak perjodycznej i systematycznej kontroli. W poprzedniej ustawie istniał przepis, dotyczący kontroli przez inspektorów, wyznaczanych przez Ministra Skarbu, których obowiązki miała później przejąć komisja rewizyjna, otworzona przez Związek Banków. Jednak komisji nie utworzono nigdy i w nowej ustawie opuszczono uprawnienie do jej powołania, która rozwiązuje tę sprawę zwykłym oświadczeniem, że sposób inspekcji i nadzoru, którego mają dokonywać władze nad bankami, będzie ogłoszony przez Ministra Skarbu w rozporządzeniu wykonawczem, zastrzegając tylko nadto, że koszty kontroli będą ponosiły banki.

Nowa ustawa uprawnia w szczególności banki do sprzedaży za pośrednictwem maklera lub na licytacji przedmiotów, służących pod zastaw pożyczek, jeżeli dłużnik nie wypełnia swego zobowiązania. W istocie, gdy chodzi o banki kredytu krótkoterminowego to są one nie tylko uprawnione, lecz nawet zmuszone do poczynienia zarządzeń celem sprzedaży zastawu w przeciągu 5 dni po upływie piętnastodniowego terminu od wezwania dłużnika, aby uregulował swe zobowiązania.

Z pośród innych przepisów, o których należy wspomnieć, są następujące: wszystkie banki istniejące, lub które powstaną w przyszłości zarówno krajowe, jak i zagraniczne obowiązują minimum kapitału zakładowego. Wynosi ono dla Warszawy 2,500.000 zł., dla pięciu miast: Łodzi, Lwowa, Katowic, Poznania i Krakowa 1,500.000 zł., a dla wszystkich innych miast 1,000.000 zł.

Nabywanie papierów na własny rachunek dozwolone jest tylko do połowy kapitału zakładowego. Bankom nie wolno również kupować swych akcji na rachunek własny lub przyjmować swych akcji, jako zabezpieczenie pożyczek.

Pożyczki dla pojedynczych dłużników, przewyższające 10% kapitału zakładowego banków, muszą uzyskać zgodę dyirekcji.

Kapitał rezerwowy musi być tworzony drogą rocznych odpisów z czystych zysków co najmniej 10%, tak długo dopóki nie osiągnie połowy wysokości kapitału zakładowego. Jeśli po skutecznieniu tego odpisu czysty zysk wynosi nadal więcej aniżeli 8% kapitału zakładowego, to 15% nadwyżki należy również odpisać na rezerwy. Połowa funduszu rezerwowego winna być przechowywana w papierach posiadających bezpieczeństwo pupilarne.

Wydaje się naogół, że poczynając od r. 1923 wysiłki Rządu nad reformą bankową, były skierowane we właściwym kierunku. Od tego czasu jednak nastąpił tak wielki rozwój kraju, że pewne kroki poczynione na początku, które okazały się skuteczne wtenczas, przeżyły się obecnie

i w rzeczywistości mogą przeszkadzać rozwojowi systemu bankowego. Pod pewnemi względami wydaje się to szczególnie słuszne w odniesieniu do Banku Gospodarstwa Krajowego.

Według statutu przeznaczeniem Banku Gospodarstwa Krajowego jest być w większym lub mniejszym stopniu instytucją kredytu długoterminowego, lecz końcowy paragraf zezwala mu na dokonywanie wszelkich czynności bankowych. W okresie inflacji w Polsce, bank ten był zmuszony do udzielania krótkoterminowych kredytów i przyjmowania wkładów, a usługi, które w tym czasie wyświadczał, przyczyniły się w dużym stopniu do podtrzymania struktury kredytowej kraju. Stały rozwój, jaki nastąpił zwłaszcza od r. 1926 w bankowości prywatnej w Polsce, wykazuje, że pomoc Banku Gospodarstwa Krajowego w tej dziedzinie nie jest dłużej potrzebna bankowości w Polsce. Fakt ten uznawany jest przez dyrekcję tego banku i obecnie jej polityka zmierza stopniowo w kierunku nieprzyjmowania wkładów handlowych i nieudzielania krótkoterminowych kredytów, pozostawiając to bankom prywatnym, a zadowalniając się udzielaniem kredytów długoterminowych i finansowaniem organów samorządowych oraz niektórych przedsiębiorstw państwowych.

Prawo bankowe z 1928 r. można określić jako drugi krok w kierunku reformy bankowej. Pewną liczbę zarządzeń wprowadzono później celem wzmocnienia struktury bankowej i w ostatnich dwóch latach miały one czas na urzeczywistnienie. Zwłaszcza te, które dotyczą potrzeb kapitałowych zostały zrealizowane bądź to drogą konsolidacji, bądź też likwidacji małych banków. Jednak wydaje się, że obecnie jest znów pora, aby zbadać ustawę w celu dokonania dalszych poprawek i rozszerzenia jej zakresu, zwłaszcza zaś w kierunku dalszego rozwoju usług, których spełniania domaga się od banków współczesne życie gospodarcze.

Nietylko nowe prawo poprawiło dużo poprzednich wad, lecz w ostatnich latach same banki uczyniły wiele, aby poprawić swe własne metody. Tego rodzaju postępu dokonano w istocie dlatego, że od pewnego czasu składano coraz większe sumy kapitałów zagranicznych w bankach polskich, a ich akcje wzbudzały coraz większe zainteresowanie kapitału zagranicznego jako lokata. Jednak pomimo dużej poprawy, nie można powiedzieć, ażeby banki w Polsce dotrzymywały kroku rozwojowi w tym samym czasie bankowości w innych częściach świata, gdzie skomplikowane wymagania współczesnego życia gospodarczego wytworzyły potrzebę specjalnych usług bankowych, o których poprzednio nie myślano. Nie ulega wątpliwości, że banki i życie gospodarcze w Polsce osiągnęły stopień, na którym winny być wprowadzone do systemu bankowego te same współczesne metody. Minister Skarbu zgodził się z Prezesem Banku Polskiego, aby wyznaczyć specjalny komitet, obejmujący nie więcej nad czterech do pięciu praktyków bankowych, celem zbadania tych zagadnień i złożenia zaleceń.

W ciągu ostatnich dwóch lat kredyt Polski poprawił się tak dalece, że znaczne sumy kapitałów zagranicznych poszukują lokaty w tym kraju, a rozwój rynku wekslowego i używanie akceptów bankowych spowoduje zmniejszenie kosztów pieniądza dla życia gospodarczego, przez ułatwione wprowadzanie z zewnątrz kapitału inwestycyjnego.

Z bankowością handlową jest ściśle związane finansowanie spółek i byłoby pożądanem aby wspomniany poprzednio komitet zbadał również prawo o spółkach akcyjnych dla stwierdzenia, czy nie zawiera ono niezwykłych przepisów, które mogą utrudniać lokowanie kapitałów zagranicznych w polskich przedsiębiorstwach przemysłowych. Jednocześnie wydaje się słuszne, ażeby rozwinąć w ustawie bankowej przepisy prawne i środki dla przedsiębiorstw powierniczych, ponieważ w przyszłości może zachodzić wiele przypadków, że kapitały zagraniczne zechcą wyznaczyć jakąś

polską instytucję bankową, jako swego powiernika w spełnianiu dla nich różnych czynności gospodarczych, których nie będą mogły same dokonywać z powodu nieposiadania własnej siedziby. W rzeczywistości brak tego rodzaju przepisów utrudniał już zawarcie umowy, pociągającej za sobą lokatę znacznej sumy kapitału zagranicznego w Polsce.

Ustawa wymagała, ażeby ogólna suma zobowiązań banków handlowych łącznie z sumami przechodniemi nie przewyższała dziesięć razy kapitału zakładowego wraz z kapitałem rezerwowym i że fundusz rezerwowy musi być tworzony z zysków dopóki nie osiągnie połowy kapitału akcyjnego, oraz że połowa rezerw musi być lokowana w papierach o bezpieczeństwie pupilarnem. Choćby wydaje się, że te wymagania, dotyczące rezerw, są znacznie lepsze od istniejących poprzednio do 1928 r., to jednak nie zapewniają one wkładcom dostatecznej opieki i byłoby wskazane, aby szczególnie ten rozdział ustawy starannie zbadać, mając na względzie utrzymanie w określonym stosunku rezerw kasowych do wkładów bezterminowych i terminowych oraz, ustalenie dalej gdzie winny być składane te rezerwy gotówkowe.

CZĘŚĆ III.

Położenie gospodarcze.

Ogólne położenie gospodarcze. Pierwszy kwartał roku bieżącego zaznaczył się stałym spadkiem produkcji prawie we wszystkich ważniejszych gałęziach przemysłu, ogólny wskaźnik produkcji (1925 - 1927 = 100) w grudniu, po uwzględnieniu wahań sezonowych, wynoszący 124·9, spadł w końcu lutego do 102·8. Niemniej jednak tendencja do gromadzenia zapasów w kwartale sprawozdawczym wskazuje, że popyt zmniejszał się szybciej, aniżeli była ograniczana produkcja. Spadek obrotów uwidocznił się w przewozie ładunków kolejowych, którego przeciętna w styczniu i w lutym roku bieżącego była o 8·7% poniżej przeciętnej za pierwsze dwa miesiące roku 1929, kiedy wyjątkowo była ona niska z powodu zatamowania ruchu wskutek niezwykle ostrej zimy. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w końcu ostatniego tygodnia marca wynosiła 295.612 osób, podczas gdy rok temu w tym samym okresie wynosiła tylko 176.539 osób. W ten sposób liczba bezrobotnych nie tylko wzrastała bardziej aniżeli przed rokiem, lecz trwała przez dłuższy okres i sezonowy spadek nastąpił o dwa tygodnie później, aniżeli w roku 1929. Sytuacja rolników była nadal ciężka z powodu niskich cen zboża, skutkiem tego korzystali oni z ułatwień w formie odroczenia płatności niektórych podatków. Z drugiej strony przeciętne ceny produktów mięsnych były zadowalające, pozatem zaś nastąpiła między połową a końcem marca wyraźna poprawa w cenie żyta, wynosząca według notowań giełdy warszawskiej 10½ centów na jednym buszlu, czyli 21½%.

Ograniczenie produkcji przemysłowej spowodowało pewne odprężenie na rynku pieniężnym a pozycja gotówkowa banków jest dość mocna. Na rynku papierów trwa depresja, lecz uwydatniła się wyraźna zwyżka kursu listów zastawnych. Innym dodatnim objawem jest stały wzrost oszczędności. W samej Pocztowej Kasie Oszczędności wzrost oszczędności w marcu wynosił 10,405.000 zł. czyli prawie o 1 milion zł. więcej, aniżeli w poprzednim miesiącu i prawie dwa razy więcej, aniżeli w marcu 1929 r.

Rolnictwo. Wślad za ruchem światowym ceny zboża w Polsce uległy w pierwszym kwartale r. b. raptownemu spadkowi z niskiego już i tak poziomu, utrzymującego się w końcu roku ubiegłego. Zniżka ta była w Polsce stosunkowo większa niż w sąsiednich państwach. Powstrzymanie spadku cen żyta i pszenicy nastąpiło w drugim tygodniu marca i odtąd do końca kwartału notowania stale się poprawiały. Chociaż według ogólnego mniemania bardzo mało zboża pozostało w rękach rolników, z wyjątkiem wielkich majątków na zachodzie, jednak brak jest dokładnych danych lub nawet wiarygodnych oszacowań co do obecnej ilości zapasów zboża w kraju, zaś ze względu na brak tych danych niewiadomo jak daleko ta poprawa zajdzie lub jak długo będzie trwała. Nie ulega jednak wątpliwości, że dotychczasowa zwyżka cen spowodowała wyprzedaż pewnej ilości zapasów i przez to złagodziła w pewnej mierze zapotrzebowanie kredytu rolnego. Wywóz zboża chociaż nie dorównywał ilości wywiezionej w ostatnim kwartale 1929 r. jest jeszcze dość znaczny i wpływa nadal w dużej mierze na dodatnie kształtowanie się bilansu handlowego, co wykazują następujące liczby:

Wywóz zboża od sierpnia do marca włącznie.

	w tysiącach złotych	
	1928/29	1929/30
pszenica	735	3.664
żyto	2.741	57.171
jęczmień	49.029	59.698
owies	994	11.116

Jednym z powodów zmniejszonego wywozu żyta w kwartale sprawozdawczym było wstrzymanie premij wywozowych przez rząd podczas trwania pertraktacyj pomiędzy Polską i Niemcami, które zakończyły się w drugiej połowie lutego umową, dotyczącą wywozu zbóż, w myśl której utworzono specjalne towarzystwo handlowe dla centralizacji sprzedaży. Umowa została zawarta na okres od 10 lutego do 1-go lipca i w tym czasie eksporterzy polscy mają otrzymywać 40%, a niemieccy 60% zamówień uzyskiwanych przez centralne biuro towarzystwa. W Polsce towarzystwo otrzyma pomoc rządową w ten sposób, że premje wywozowe, opisane w dziewiątem sprawozdaniu Doradcy, będą udzielane jedynie eksporterom, należącym do towarzystwa. Brak jest dotychczas danych co do ilości zboża, sprzedanego przez towarzystwo, widocznie jednak handel rozpoczyna się powoli, gdyż kupcy z rynków północnych wykorzystali okres pertraktacyj, ażeby pokryć do pewnego stopnia swe przyszłe zapotrzebowania.

Ceny bydła utrzymywały się mniejwięcej na niskim poziomie z przed roku, natomiast ceny trzody chlewnej były zadowalniające i są dobre widoki przynajmniej do jesieni. Można było też zauważyć w tym kwartale pewną dążność do zwiększenia wywozu, jednak objętość jego jest nadal znacznie mniejsza, aniżeli w roku ubiegłym. Wywóz nabiалу wykazał również pewną poprawę, chociaż uzyskiwane ceny były znacznie niższe z powodu nagromadzenia na rynku zapasów w przewidywaniu bardziej surowej zimy niż była. Obroty ziemniakami są bardzo ograniczone i przy niskich cenach. Jakkolwiek przy wysokich cenach wewnętrznych niektóre wielkie cukrownie wydają się być zadowolone, jednak duża nadmierna produkcja oddziałuje ujemnie, ponieważ zmusza do forsowania wywozu na niezyskowne rynki a sytuacja jest już tak niekorzystna, że prawdopodobnie spowoduje w następnej kampanji ograniczenie obszaru plantacyj.

Przedwczesne byłoby narazie dyskutować nad widokami co do przyszłych zbiorów, niemniej jednak można powie-

dzień, że stan jesiennych zasiewów jest lepszy, aniżeli przed rokiem. Według obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego nastąpił ogólny wzrost zasianego obszaru, wynoszący ułamek jednego procentu, zwiększył się przytem nieznacznie obszar pszenicy i żyta a zmniejszył jęczmienia.

Przemysł i handel. W pierwszym kwartale nastąpił wyraźny spadek popytu na węgiel pod wpływem utrzymującej się stale łagodnej zimy i zastoju w handlu, co łącznie spowodowało ograniczenie zapotrzebowania na cele opałowe, przemysłowe i kolejowe. W styczniu spadek dotyczył głównie sprzedaży w kraju, podczas gdy w lutym nietylko zbyt w kraju wykazał dalszy spadek, wynoszący 19%, lecz zmniejszył się również wywóz o 25%. Stosownie do tego wydobyć węgla zostało ograniczone z 3,780.000 tonn w styczniu do 3,008.000 tonn w lutym, względnie o 20%. Według tymczasowych danych całkowita sprzedaż w kwartale sprawozdawczym wyniosła 7,535.000 tonn, zmniejszyła się więc o 3,552.000 tonn w porównaniu z poprzednim kwartałem i o 2,168.000 tonn w porównaniu z odpowiednim kwartałem 1929 r. Zbyt w kraju był o 14% mniejszy, aniżeli w pierwszych trzech miesiącach ubiegłego roku. Pomimo wysiłków, zmierzających do ograniczenia produkcji, ze względu na powyższe warunki, zapasy węgla na zwalach wzrastały prawie z dnia na dzień i w końcu lutego wynosiły około 1,820.000 tonn, przewyższając o 90% stan z roku ubiegłego, który jednak był wyjątkowo niski.

Dążąc do unormowania warunków na wspólnych rynkach nad Bałtykiem, przedstawiciele trzech największych w Polsce kopalni oraz delegaci kopalń, reprezentujących 40% całej produkcji angielskiej zawarli w styczniu umowę, w myśl której wyłoniono komitet, składający się z pięciu Polaków i pięciu Anglików, który będzie dążył do ustalenia wspólnej polityki cen.

Niekorzystna sytuacja, która utrzymywała się przez szereg miesięcy na rynku wyrobów hutniczych nie wykazała zasługującej na uwagę poprawy w okresie sprawo-

zdawczym. Wbrew zwykłej tendencji sezonowej, zamówienia rozdzielone przez Syndykat Hut zmniejszyły się w lutym w porównaniu z poprzednim miesiącem i wynosiły zaledwie około 46% ilości zeszłorocznej. Należy to tłumaczyć niekorzystnym stanem rolnictwa i ostrem ograniczeniem aktywności w różnych gałęziach przemysłu zwłaszcza w metalowym, od którego zamówienia, po przypadkowym zwiększeniu się w styczniu, spadły w lutym o blisko 50% i dorównały zaledwie połowie zamówień udzielonych w lutym 1929 r. Spadek krajowego zapotrzebowania wyrobów hutniczych został w pewnym stopniu wyrównany korzystnym wywozem utrzymującym się przy wyrobach walcowni. Pomimo dalszej zniżki cen, produkcja hut cynkowych i ołowianych została utrzymana, skutkiem czego zapasy znacznie wzrosły.

Chociaż luty przynosi zazwyczaj pewne ożywienie sezonowe w przemyśle bawełnianym, jednak w tym roku nastąpił dalszy spadek czynności z powodu braku popytu i dużych zapasów. Wartość niesprzedanej przędzy określana jest na blisko 10 milj. zł., a oszacowanie gotowych wyrobów w fabrykach sięga 75 milj. zł. Nadprodukcja jest chronicznym złem polskiego przemysłu bawełnianego, którego można uniknąć jedynie drogą zgodnej akcji wszystkich fabryk. Związana z tem będzie pewna likwidacja, która może być dotkliwa, dopóki producenci nie uznają swej solidarnej odpowiedzialności, aby uczynić popyt miarą ich produkcji, i indywidualnie godzić się na wszelkie tymczasowe ograniczenia, jakie mogą być uznane za konieczne z tego powodu, że wydajność uruchomionych wrzecion przekracza współczesną siłę nabywczą ludności. W drugim tygodniu lutego pracowało w większych fabrykach, których rejestr prowadzi Związek Polskiego Przemysłu Włókienniczego, 51.047 robotników w porównaniu z 65.829 w tym samym czasie roku ubiegłego. Jednak w wspomnianym okresie 1929 r. 66,7% tych zatrudnionych robotników pracowało przez 6 dni w tygodniu, podczas gdy w roku obecnym

pracuje tylko $8\frac{1}{2}\%$ przez sześć dni w tygodniu, większość natomiast jest zatrudniona od 2—4 dni.

Z pośród innych gałęzi dalszy spadek zatrudnienia nastąpił w przemyśle mechanicznym, papierniczym i garbarskim, przyczem stan finansowy ostatniego przemysłu jest nadal bardzo niezadowolający. Wywóz wyrobów drzewnych wyniósł za cały kwartał 87,647.000 zł. w porównaniu z 80,974.000 zł. w tym samym okresie roku ubiegłego. Zatrudnienie w przemyśle budowlanym było znacznie mniejsze od stanu zeszłorocznego, pomimo daleko korzystniejszej pogody w bieżącym kwartale.

Rynek pieniężny. W kwartale sprawozdawczym łączna suma obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku Polskiego zmniejszyła się o 146,941.000 zł. Podczas gdy zapas złota powiększył się nieznacznie, zapas walut zmniejszył się w dalszym ciągu, tak że pozycje służące jako pokrycie wykazały ostatecznie spadek netto o 91,994.000 zł. Zmiany te nie wywarły w rzeczywistości żadnego skutku na stosunek złota i walut do obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań, który na początku i na końcu kwartału był trochę poniżej 62%, podczas gdy ustawowe minimum wynosi 40%.

Jakkolwiek ciągle istnieje duże zapotrzebowanie kredytu, zwłaszcza w ośrodkach rolniczych i chociaż przekroczenia terminu spłat są nadal bardzo liczne, to jednak można było naogół zauważyć pewne odprężenie na rynku pieniężnym. Bilanse za styczeń i luty wykazują, że banki handlowe zwiększyły nieznacznie operacje wekslowe, podczas gdy z drugiej strony portfel wekslowy Banku Polskiego zmniejszył się z 704,220.000 zł. w dn. 31 grudnia 1929 r. do 623,592.000 zł. w dn. 31 marca 1930 r., czyli o 80,628.000 zł., a pożyczki zastawowe zmniejszyły się również. Stopa dyskontowa wykazuje tendencję zniżkową. Stopa dyskontowa Banku Polskiego była obniżana dwukrotnie w ciągu kwartału z $8\frac{1}{2}\%$ do 8% w dniu 31 stycznia i do 7% w marcu. Wślad za tem obniżone zostały stawki banków handlowych

i zaczęło się rozwijać pewne współzawodnictwo przy poszukiwaniu dobrego materiału wekslowego, którego jest w pewnej mierze brak w rzeczywistości.

Ceny i płace. Zarówno ceny rolne, jak i przemysłowe spadały nadal w kwartale sprawozdawczym, chociaż jak poprzednio wspomniano nastąpiło w drugiej połowie marca pewne zeszytnienie cen zboża. Wskaźnik cen hurtowych obniżył się z 92·0 w grudniu do 85·3 w marcu (1927 = 100).

Płace pozostały w gruncie rzeczy bez zmiany, jakkolwiek w paru wypadkach czyniono usiłowania, aby dokonać redukcji. W miarę spadku cen produktów żywnościowych poprawiły się znacznie płace realne, lecz nie przyczyniło się to do jakiejś istotnej poprawy siły nabywczej wobec ilości osób całkowicie bezrobotnych, bądź też tylko częściowo zatrudnionych.

Handel zagraniczny. Dodatni bilans handlowy, który istnieje od lipca 1929 r., utrzymywał się w pierwszych trzech miesiącach 1930 r. Wywóz w ciągu tego kwartału wyniósł 657,800.000 zł. a przywóz 593,300.000 zł., wykazując nadwyżkę w kwocie 64,500.000 zł.

W każdym z trzech omawianych miesięcy wywóz był bliski kwoty 220 milj. zł., czyli poniżej wysokiego poziomu, osiągniętego w drugiej połowie 1929 r., ale powyżej przeciętnej za pierwszy kwartał 1929 r. i poprzednich lat. Ten wynik należy uważać za pomyślny z tego względu, że ceny szeregu najważniejszych artykułów wywozu, jak węgiel, drzewo, cynk i trzoda chlewna natrafiały na niekorzystne warunki na rynkach zagranicznych.

Chociaż wywóz utrzymywał się na wysokim poziomie, jednak dodatni bilans handlowy jest głównie wynikiem niskiego poziomu przywozu w ostatnich miesiącach. Skłonność do zmniejszania się przywozu, którą można było zauważyć w drugiej połowie 1929 r., trwała nadal w 1930 r. kiedy to ogólna suma przywozu za kwartał spadła do najniższego poziomu, w okresie trzech ostatnich lat. Ten rozwój pozostaje w ścisłym związku i bezpośrednio wyni-

ka z osłabienia działalności gospodarczej w tym okresie. Wyrazem obniżającej się produkcji przemysłowej było zmniejszenie się przywozu surowców, podczas gdy spadek siły nabywczej ludności wpłynął silnie na ograniczenie przywozu artykułów spożywczych.

Żdaje się, że depresja gospodarcza, która utrzymywała się w Polsce w ostatnich kilku miesiącach osiągnęła swój najniższy punkt w marcu, ponieważ pojawiły się już oznaki, które rozjaśniają horyzont i mogą zapowiadać ostateczną poprawę. Gdyby zaś nawet poprawa opóźniła się w dalszym ciągu, to nie należy zapominać, że ogólne zadłużenie wewnętrzne i zagraniczne Państwa wynosi zaledwie 15 dolarów ($133\frac{1}{2}$ zł.) na głowę, a hipoteka przemysłu prywatnego przeciętnie nie jest zbyt obciążona. Z pewnemi wyjątkami, zwłaszcza w przemyśle włókienniczym, istniejące zapasy, jakkolwiek, stanowiący ciężar w okresie złej konjunktury, nie są znowu tak wielkie, aby nie mogły być szybko zlikwidowane w wypadku nastania oczekiwanej przez życie gospodarcze chwili poprawienia się cen produktów zbożowych, zwłaszcza żyta. Sytuacja obecna wykazuje znowu jasno, jak dużo traci kraj przez opóźnienie rozbudowy systemu elevatorów zbożowych. Bez tych udogodnień, mających na celu nie tylko bezpieczne przechowanie, ale również klasyfikowanie i sortowanie zapasów, będzie w rzeczywistości trudno uporządkować handel najważniejszych zbóż a ceny będą nadal wahać się w szerokich granicach, przyczem największą część wynikających stąd strat poniesie producent.

Przed rokiem bezmała władze Banku Polskiego, przewidując spadek działalności gospodarczej, który nastąpił, zastosowały politykę łagodnych restrykcji, dzięki której uniknięto inflacji. Jednym z mniej uchwytnych lecz nie mniej doniosłych czynników w obecnej sytuacji, o którym warto wspomnieć, jest brak nerwowości i większa wytrzymałość ze strony życia gospodarczego.

CHARLES S. DEWEY

ZAGRANICZNY CZŁONEK RADY BANKU POLSKIEGO
I DORADCA FINANSOWY RZĄDU POLSKIEGO.

Załącznik I.

STAN DŁUGÓW PAŃSTWOWYCH

1 STYCZNIA 1930 ROKU

RODZAJ DŁUGÓW	W przeliczeniu na złote	Równowartość w dolarach 8,90 zł = \$ 1,00
Długi zagraniczne		
Pożyczki	1.168,742.939	131,319.432
Długi wobec państw obcych (relief) . .	2.153,204.430	241,933.083
Długi wobec instytucji prywatnych . .	43,660.800	4,905.707
Długi likwidacyjne powojenne	325,186.205	36,537.775
Ogółem	3.690,794.374	414,695.997
Długi wewnętrzne		
Długi oprocentowane	495,574.497	55,682.527
Długi bezprocentowe	25,161.809	2,827.170
Razem	520,736.306	58,509.697
Ogólna suma długów państwowych . .	4.211,530.680	473,205.694

Załącznik II.

WPŁYWY I WYDATKI BUDŻETOWE

OGÓŁEM

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rzeczywi- ste ¹⁾ 1928-1929	Rzeczywi- ste ¹⁾ 1929-1930	Prelimino- wany budżet 1930-1931	Budżet uchwalony przez Sejm i Senat 1930-1931
W milionach złotych				
Wpływy	3,008.6	3,030.7	2,943.0	3,038.7
Wydatki	2,839.6	2,970.7	2,934.7	2,940.9
Nadwyżka wpływów.	169.0	60.0	8.3	97.8
W milionach dolarów				
Wpływy	337.6	340.0	330.2	340.9
Wydatki	318.6	333.3	329.3	330.0
Nadwyżka wpływów.	19.0	6.7	0.9	10.9

¹⁾ Dane tymczasowe.

ZAŁĄCZNIK III.

WPŁYWY BUDŻETOWE

W MILJONACH ZŁOTYCH

RODZAJ WPŁYWÓW	Rzeczy- wiste ¹⁾ 1928-29	Rzeczy- wiste ¹⁾ 1929-30	Prelimi- nowany budżet 1930-31	Budżet uchwalony przez Sejm i Senat 1930-1931
Podatki, razem	1,737.8	1,736.1	1,573.5	1,613.0
Podatek gruntowy	64.4	50.9	60.0	60.0
„ od nieruchomości				
„ miejskich	46.7	46.0	42.0	42.0
„ przemysł. i obrotowy	350.5	346.6	250.0	275.0
„ dochodowy	242.6	277.8	252.0	252.0
„ majątkowy	48.9	39.8	76.0	76.0
Inne podatki bezpośrednie . .	17.0	18.6	7.8	9.0
Grzywny, kary i odsetki . . .	44.9	45.8	20.0	30.0
Opłaty stemplowe i patentowe	198.9	203.6	195.8	195.8
Cła	425.2	395.3	386.0	386.0
Wewnętrzne podatki konsum- cyjne	181.8	192.2	183.0	186.3
Dodatek 10% do podatków . .	115.9	119.5	100.9	100.9
Zyski z monopolów, razem	890.3	886.0	938.1	956.9
Tytoń	384.5	390.0	420.3	422.1
Spiirtus	433.2	419.8	444.2	457.4
Sól	45.9	41.3	46.8	48.0
Inne ²⁾	26.7	34.9	26.8	29.4
Zyski z przedsiębiorstw państwowych, razem	104.8	111.2	147.0	180.5
Koleje	—	—	45.8	91.2
Pocztą i telegrafy	19.0	26.9	20.0	6.0
Lasy państwowe	80.6	80.4	80.2	78.4
Wszystkie inne	5.2	3.9	1.0	4.9
Różne dochody admini- stracyjne	275.7	297.4	284.4	288.3
Ogółem . . .	3,008.6	3,030.7	2,943.0	3,038.7

¹⁾ Dane tymczasowe.

²⁾ Monopol zapalczany i Loteria Państwowa.

ZAŁĄCZNIK IV.

WYDATKI BUDŻETOWE

W MILJONACH ZŁOTYCH

RODZAJ WYDATKÓW	Rzeczy- wiste ¹⁾ 1928-29	Rzeczy- wiste ¹⁾ 1929-30	Prelimi- nowany budżet 1930-31	Budżet uchwalony przez Sejm i Senat 1930-31
Administracja ogólna, razem	2,280.4	2,382.2	2,329.9	2,350.9
Prezydent, Sejm, Senat, Rada Ministrów, Kontrola Pań- stwowa	23.4	25.0	27.0	29.4
Ministerstwa:				
Spraw Zagranicznych . . .	55.7	56.5	56.4	52.3
„ Wojskowych	840.4	845.8	837.2	827.1
„ Wewnętrznych	248.7	250.1	254.4	252.9
Skarbu	170.0	156.8	147.2	145.2
Sprawiedliwości	115.8	123.1	133.4	133.2
Przemysłu i Handlu	55.3	62.5	53.4	54.4
Komunikacji	16.1	28.1	18.7	18.2
Rolnictwa	52.9	54.3	58.5	59.8
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publiczn.	419.5	453.2	458.8	471.6
Robót Publicznych	137.4	160.1	158.9	161.3
Pracy i Opieki Społecznej	62.2	101.1	65.8	81.1
Reform Rolnych	80.6	62.3	57.2	61.7
Poczt i Telegrafów	2.4	3.3	3.0	2.7
Emerytury	122.7	150.7	127.0	111.0
Renty inwalidzkie i pensje .	156.7	155.7	160.8	163.3
Długi państwowe	228.1	251.2	296.8	296.8
Niedobory niektórych przed- sięwzięciw państwowych .	20.6	30.9	20.2	18.9
Ogółem . . .	2,808.5²⁾	2,970.7	2,934.7	2,940.9

¹⁾ Dane tymczasowe.

²⁾ Cyfry te nie obejmują 31,1 milj. zł, wydanych po 31 marca 1929 r., które zostały włączone do poprzedniego roku skarbowego i w związku z tem pozycja „Ogółem“ jest mniejsza o tę sumę w porównaniu z odpowiednią pozycją w aneksach Nr. 2 i 5.

ZAŁĄCZNIK V.

ZESTAWIENIE MIESIĘCZNE DOCHODÓW
I WYDATKÓW BUDŻETOWYCH¹⁾

W TYSIĄCACH ZŁOTYCH

	D o c h o d y			W y d a t k i		
	1927-1928	1928-1929	1929-1930	1927-1928	1928-1929	1929-1930
Kwiecień	202,546	222,477	250,936	166,051	213,199	245,311
Maj	209,956	244,034	245,311	189,804	230,290	240,598
Czerwiec	198,832	216,581	232,581	180,039	206,209	232,066
Pierwszy kwartał .	611,334	683,092	728,828	535,894	649,698	717,975
Lipiec	203,661	232,211	251,806	177,058	223,985	250,970
Sierpień	192,258	233,794	233,061	164,274	230,582	231,762
Wrzesień	193,846	238,382	238,823	181,597	228,081	236,288
Drugi kwartał . . .	589,765	704,387	723,690	522,929	682,648	719,020
Październik . . .	233,050	261,420	270,757	209,633	256,420	267,313
Listopad	279,405	279,350	273,555	237,307	257,984	270,422
Grudzień	255,191	296,128	264,957	248,881	265,217	250,688
Trzeci kwartał . .	767,646	836,898	809,269	695,821	779,621	788,423
Styczeń	254,999	256,872	250,015	228,970	227,461	242,009
Luty	238,903	249,349	237,238	233,412	203,466	222,230
Marzec	306,179	278,045	281,634	286,773	265,570	281,085
Czwarty kwartał .	800,081	784,266	768,887	749,155	696,497	745,824
Dodatkowy okres ²⁾	—	—	—	50,591	31,135	—
Ogółem. . .	2.768,826	3.008,643	3.030,674	2.554,390	2.839,599	2.970,742

¹⁾ Cyfry tymczasowe.²⁾ Okres w którym pewne zatwierdzone wydatki, w całości nie zużyte podczas poprzedniego roku fiskalnego, mogły być kontynuowane.

ZAŁĄCZNIK VI.

DOCHODY MIESIĘCZNE Z CEŁ¹⁾

MIESIĄCE	W milionach złotych				W tysiącach dolarów			
	1927 r.	1928 r.	1929 r.	1930 r.	1927 r.	1928 r.	1929 r.	1930 r.
Styczeń	19.0	25.7	36.8	26.3	2,128	2,882	4,133	2,915
Luty	16.3	37.5	27.5	21.9	1,832	4,206	3,087	2,460
Marzec	27.0	56.5	32.9	31.7	3,032	6,339	3,686	3,560
Kwiecień	23.0	28.0	43.2		2,584	3,142	4,850	
Maj	32.4	40.2	36.0		3,640	4,507	4,037	
Czerwiec	22.1	30.3	32.6		2,478	3,395	3,662	
Lipiec	29.6	37.8	32.9		3,324	4,245	3,690	
Sierpień	21.9	33.8	30.0		2,461	3,791	3,369	
Wrzesień	28.7	42.7	33.3		3,224	4,791	3,731	
Październik	26.2	34.3	36.7		2,940	3,850	4,120	
Listopad	33.8	39.7	38.8		3,796	4,457	4,358	
Grudzień	34.4	41.2	31.9		3,861	4,621	3,575	

¹⁾ Dane tymczasowe.

BIULETYN BANKU POLSKIEGO

Wszystkie tablice
oprócz trzech pierwszych oparte są na publikacjach
Głównego Urzędu Statystycznego

Niektóre liczby za ostatnie miesiące są tymczasowe, oprócz liczb
zawartych w trzech pierwszych tablicach i zostaną w następnych
biuletynach poprawione.

1. GŁÓWNE POZYCJE BILANSU BANKU POLSKIEGO

W MILIONACH ZŁOTYCH

	A K T Y W A									
	1928		1929				1930			
	Czerw. 30	Grudz. 31	Marzec 31	Czerw. 30	Wrzes. 30	Grudz. 31	Syżw. 31	Luty 28	Marzec 31	
Złoto										
a) w skarbcu	380.5	425.7	426.8	430.9	432.3	521.0	521.4	521.5	482.9	
b) zagranicą	220.7	195.4	195.4	195.4	231.9	179.6	179.6	179.6	219.0	
Srebro	3.5	.5	1.1	1.5	2.1	— ²⁾	—	—	—	
Waluty, dewizy i należności zagraniczne zaliczone do pokrycia	523.7	527.1	529.9	437.7	422.1	418.6	371.8	360.5	325.2	
niezaliczone do pokrycia	209.8	186.8	129.0	82.4	95.6	107.6	101.3	100.4	116.2	
Polskie monety srebrne i bilon	1.1	1.0	.6	.7	.7	.2	.9	.6	.5	
Portfel wekslowy	581.5	640.7	704.0	741.4	725.8	704.2	684.5	668.4	623.6	
Pozyczki zastawowe i papiery procentowe .	63.5	95.2	92.7	95.1	82.3	82.9	79.1	77.9	81.2	
Dług Skarbu Państwa	25.0	25.0	25.0	25.0	25.0	25.0	25.0	25.0	25.0	
Inne aktywa ¹⁾	159.0	195.1	167.2	196.0	242.9	258.5	196.3	221.9	212.2	
P A S Y W A										
Kapitał zakładowy	150.0	150.0	150.0	150.0	150.0	150.0	150.0	150.0	150.0	
Fundusz zapasowy	94.4	94.4	100.0	100.0	100.0	100.0	110.0	110.0	110.0	
Natychmiast płatne zobowiązania i obieg biletów bankowych	1,779.2	1,819.5	1,845.5	1,766.1	1,794.1	1,808.1	1,700.6	1,738.2	1,661.2	
Obieg biletów bankowych	1,184.0	1,295.3	1,333.3	1,298.5	1,354.4	1,340.2	1,246.7	1,281.8	1,324.0	
Inne pasywa	146.5	228.6	176.2	190.1	216.6	239.5	199.2	157.6	164.7	
Stopa dyskontowa	8.0	8.0	8.0	9.0	9.0	8.5	8.0	8.0	7.0	

¹⁾ W pozycji tej uwzględnione są papiery funduszu zapasowego, nieruchomości i inne aktywa.

²⁾ Dnia 31-go grudnia 1929 roku, pozycja „Srebro” została włączona do pozycji „Inne aktywa”.

2. OBIEG PIENIĘŻNY

W MILJONACH ZŁOTYCH

Koniec miesiąca	Ogółem	Bilety B. P.	Bilon i bilety pań- stwowe	W t e m			
				Bilety pań- stwowe	Bilon	W t e m	
						Srebro	Nikiel i bronz
Czerwiec . . . 1928	1,434.3	1,183.9	250.4	107.3	143.1	83.6	59.5
Wrzesień . . . "	1,515.5	1,261.4	254.1	108.9	145.2	81.5	63.7
Grudzień . . . "	1,539.3	1,295.3	244.0	98.9	145.1	81.0	64.1
Marzec . . . 1929	1,571.8	1,333.3	238.6	96.1	142.5	81.6	60.9
Kwiecień . . . "	1,505.4	1,274.2	231.2	91.1	140.1	81.0	59.1
Maj "	1,471.0	1,244.5	226.5	87.6	138.9	80.0	58.9
Czerwiec . . . "	1,532.5	1,298.5	234.0	94.2	139.8	78.9	60.9
Lipiec "	1,535.5	1,295.4	240.1	96.7	143.4	80.0	63.4
Sierpień . . . "	1,613.9	1,359.4	254.5	98.5	156.0	87.8	68.2
Wrzesień . . . "	1,614.0	1,354.4	259.6	96.6	163.0	92.6	70.4
Październik . . "	1,661.8	1,392.2	269.6	85.1	184.5	110.3	74.2
Listopad . . . "	1,633.4	1,366.1	267.3	73.0	194.3	120.0	74.3
Grudzień . . . "	1,599.7	1,340.2	259.5	63.8	195.7	122.3	73.4
Styczeń . . . 1930	1,484.7	1,246.7	238.0	48.0	190.0	121.1	68.9
Luty "	1,516.5	1,281.8	234.7	43.1	191.6	122.4	69.2
Marzec "	1,538.0	1,324.0	234.0	38.1	195.9	126.6	69.3

3. KURS DOLARA I FUNTA SZTERLINGA W WARSZAWIE

(PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY)

	Złotych za 1 dolara			Złotych za 1 £		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930
Styczeń	8.90	8.90	8.89	43.46	43.25	43.39
Luty	8.90	8.90	8.90	43.46	43.28	43.36
Marzec	8.90	8.90	8.90	43.50	43.28	43.37
Kwiecień	8.90	8.90		43.52	43.28	
Maj	8.90	8.90		43.52	43.27	
Czerwiec	8.90	8.90		43.51	43.24	
Lipiec	8.90	8.90		43.38	43.26	
Sierpień	8.90	8.90		43.28	43.25	
Wrzesień	8.90	8.90		43.25	43.24	
Październik	8.90	8.90		43.23	43.42	
Listopad	8.90	8.90		43.29	43.49	
Grudzień	8.90	8.89		43.27	43.47	

4. WSKAŹNIKI: HURTOWY, DETALICZNY I KOSZTÓW UTRZYMANIA

1927 = 100	Ceny hurtowe			Ceny detaliczne (Warszawa)	Koszty utrzymania (Warszawa)
	Wskaźn. ogólny	Artykuły rolne	Artykuły przemysłowe		
Czerwiec 1927	101.5	103.6	99.9	100.2	100.9
Wrzesień "	100.7	99.2	102.1	100.6	99.4
Grudzień "	101.2	97.3	103.7	101.5	102.6
Styczeń 1928	99.7	94.4	103.8	101.6	101.9
Luty "	99.1	93.9	103.0	100.7	100.3
Marzec "	102.1	100.5	103.2	101.8	101.1
Kwiecień "	104.7	104.0	105.3	102.8	102.3
Maj "	103.4	102.0	104.7	103.3	102.8
Czerwiec "	102.5	100.3	104.6	104.5	103.2
Lipiec "	101.9	98.8	104.5	104.9	103.9
Sierpień "	100.2	95.0	104.3	103.5	103.5
Wrzesień "	99.7	94.7	103.8	104.2	103.5
Październik "	99.9	94.6	104.2	104.6	104.4
Listopad "	99.9	94.1	104.7	105.2	106.1
Grudzień "	99.5	93.9	104.1	104.5	105.9
Styczeń 1929	97.5	89.5	104.0	104.9	105.5
Luty "	98.8	92.3	103.9	107.7	108.2
Marzec "	99.0	91.6	104.7	106.7	105.6
Kwiecień "	98.3	90.3	104.3	106.5	106.0
Maj "	95.4	84.2	104.1	111.4	106.0
Czerwiec "	95.1	84.3	103.5	109.1	104.4
Lipiec "	95.5	85.1	103.4	109.0	104.6
Sierpień "	95.1	84.3	103.2	107.7	103.9
Wrzesień "	93.9	82.0	102.9	105.3	104.1
Październik "	93.1	80.6	102.7	105.0	104.8
Listopad "	94.6	84.5	102.0	105.8	106.1
Grudzień "	92.0	80.2	101.1	106.3	106.9
Styczeń 1930	88.2	74.8	99.1	103.6	102.5
Luty "	84.9	69.3	98.2	101.6	99.9
Marzec "	85.3	70.1	98.3	100.2	98.9

5. KRÓTKOTERMINOWE KREDYTY BANKOWE W POLSCE

W MILJONACH ZŁOTYCH

	1928				1929			
	Marzec 31	Czerw. 30	Wrzes. 30	Grudz. 31	Marzec 31	Czerw. 30	Wrzes. 30	Grudz. 31
Ogółem . .	2,188.3	2,446.9	2,691.9	2,718.3	2,886.3	3,006.9	3,164.4	3,007.4
Bank Polski . . .	544.5	640.8	743.9	731.9	789.7	832.6	804.9	781.1
Banki państwowe	558.6	614.4	648.6	650.4	637.8	679.6	751.3	743.2
W tem:								
Bank Gosp. Kraj.	274.1	276.0	283.0	267.6	240.8	251.3	270.4	252.6
Pańs. Bank Rolny	248.2	301.1	329.2	353.1	374.9	408.6	462.0	469.2
P. K. O.	36.3	37.5	36.4	29.7	22.1	19.7	18.9	21.4
Banki akcyjne . .	899.0	981.0	1,071.8	1,104.2	1,229.2	1,225.4	1,332.3	1,219.9
Oddz. b-ków zagr.	139.7	157.7	172.0	177.7	165.4	200.9	208.2	194.3
Banki komunal. (2)	23.0	29.6	33.3	33.5	38.7	44.1	40.5	47.7
Centralna Kasa								
Spółek Rolnicz.	23.5	23.4	22.3	20.6	25.6	24.3	23.2	21.2

6. STAN WKŁADÓW PRYWATNYCH WE WSZYSTKICH BANKACH ŁĄCZNIE Z WKŁADAMI OSZCZĘDNOŚCIOWEMI W MILJONACH ZŁOTYCH

	1928				1929			
	Marzec 31	Czerw. 30	Wrzes. 30	Grudz. 31	Marzec 31	Czerw. 30	Wrzes. 30	Grudz. 31
Ogółem . .	2,154.7	2,442.0	2,452.1	2,437.6	2,521.0	2,508.5	2,567.4	2,636.9
Bank Polski . . .	175.5	170.3	130.5	182.4	198.2	137.9	132.4	177.4
Banki państwowe ¹⁾	661.8	725.8	753.5	726.0	697.0	692.9	681.3	709.4
Banki akcyjne ²⁾	781.3	927.4	885.3	912.1	943.1	965.4	1,010.0	984.3
Kasy oszczędności i spółdz. kredyt.	503.0	582.0	643.0	678.2	630.0	657.6	687.5	710.3
Banki komunalne	31.4	34.6	37.5	40.6	50.1	51.6	52.8	52.0
Centralna Kasa								
Spółek Rolnicz.	1.7	1.9	2.3	2.7	3.1	3.1	3.4	3.5

¹⁾ Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny i P. K. O.

²⁾ Łącznie z oddziałami banków zagranicznych.

7. PRODUKCJA GÓRNICZO-HUTNICZA

W TYSIĄCACH TONN

	1913	1926	1927	1928	1929	1929	1930	1930
						styczeń-luty		luty
Węgiel kamienny	40.972	35.747	38.084	40.588	46.236	7.323	6.796	2.990
Ropa naftowa . .	1.071	796	723	741	674	106	105	49
Sole potasowe . .	2	208	276	333	352	43	69	36
Sól kuchenna . .	189	339	378	401	407	58	62	28
Rudy żelazne . .	474	317	541	691	658	109	104	49
Rudy cynk. i ołow.	563	423	360	383	431	182	183	90
Surówka żelaza .	1.055	327	618	683	706	110	93	43
Stal	1.619	788	1.244	1.437	1.376	261	208	102
Wytwory walcow.	1.222	562	924	1.059	961	167	153	77
Cynk	192	124	150	162	168	27	28	14

8. PRODUKCJA WĘGLA, SURÓWKI ŻELAZA I STALI

W TYSIĄCACH TONN

	Węgiel			Surówka żelaza			Stal		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930	1928	1929	1930
Styczeń. .	3.454	4.039	3.806	59.0	61.5	50.7	104.1	142.7	105.9
Luty . . .	3.271	3.285	2.990	54.5	48.5	42.5	102.3	118.6	101.6
Marzec . .	3.509	3.808		58.0	59.9		118.2	126.3	
Kwiecień .	2.981	3.734		54.9	61.0		108.1	125.1	
Maj	3.060	3.395		54.7	63.7		111.6	120.7	
Czerwiec .	3.192	3.503		53.8	58.3		116.3	116.7	
Lipiec . .	3.248	4.024		56.1	65.7		122.3	112.9	
Sierpień .	3.416	3.942		56.8	64.9		128.4	111.8	
Wrzesień .	3.401	3.951		56.4	58.1		127.2	103.5	
Październik	3.848	4.401		62.9	57.7		139.2	109.9	
Listopad .	3.770	4.115		59.1	59.0		131.3	104.9	
Grudzień .	3.449	4.023		57.5	46.0		128.0	84.4	
Przeciętna miesięczna	3.384	3.853	3.398	57.0	58.8	46.6	119.0	114.8	103.8

9. ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE

Koniec miesiąca	Liczba zarejestrowanych zatrud- nionych ogółem			Liczba zarejestrowanych bezro- botnych ogółem		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930
Styczeń. .	779.595	829.442	766.338	179.602	160.843	249.462
Luty . . .	795.503	815.270		178.403	177.462	282.568
Marzec . .	819.141	829.216		167.022	176.539	296.526 ¹⁾
Kwiecień .	852.763	865.963		154.656	151.519	
Maj	872.170	891.888		132.453	122.771	
Czerwiec .	890.173	902.014		116.719	106.622	
Lipiec . . .	903.923	892.433		103.451	97.297	
Sierpień .	915.471	896.731		94.177	90.094	
Wrzesień .	917.239	902.287		79.885	83.063	
Październik	940.989	922.070		79.689	93.800	
Listopad .	927.458	894.859		94.132	126.544	
Grudzień .	880.451	796.608		126.429	186.427	
Przec. mies.	874.583	869.898	766.338	125.552	131.081	276.185

Koniec miesiąca	Liczba zatrudnionych w:				Liczba zatrudnion. w przemyśle przetw. tylko kilka dni w tygodniu
	górnictwie	hutnictwie	przemyśle przetwórczym	innych gałęziach przemysłu ²⁾	
Styczeń . 1928	143.038	59.697	493.099	83.762	56.922
Luty . . . "	142.780	60.161	506.015	86.547	60.560
Marzec . . "	142.584	60.703	525.294	90.560	65.239
Kwiecień . "	142.237	61.411	550.198	98.917	69.463
Maj "	142.580	61.371	560.155	108.064	97.994
Czerwiec . "	143.380	63.510	571.717	111.566	52.468
Lipiec . . . "	143.401	64.386	578.668	117.468	45.154
Sierpień . . "	142.937	65.642	590.831	116.061	56.081
Wrzesień . . "	142.952	65.945	591.108	117.234	70.128
Październik "	143.999	66.708	617.388	112.894	77.921
Listopad . . "	146.797	67.207	608.226	105.228	34.800
Grudzień . . "	147.723	66.638	576.966	89.124	42.711
Przec. mies.	143.701	636.149	564.138	103.119	60.787
Styczeń . 1929	149.429	65.546	534.658	79.809	32.349
Luty "	149.807	65.914	520.987	78.562	56.789
Marzec . . . "	149.740	65.484	533.752	80.240	62.679
Kwiecień . . "	150.961	66.149	561.401	87.452	98.044
Maj "	152.217	66.045	577.725	95.901	135.608
Czerwiec . . "	152.966	65.823	576.740	106.485	98.708
Lipiec "	154.516	65.516	564.078	108.323	89.639
Sierpień . . . "	155.021	64.359	568.337	109.014	82.297
Wrzesień . . . "	157.534	63.490	569.733	111.530	70.055
Październik . "	161.123	63.052	590.951	106.944	84.060
Listopad . . . "	163.580	62.750	570.767	97.762	94.890
Grudzień . . . "	164.103	59.768	488.668	84.069	94.601
Przec. mies.	155.083	64.491	554.816	95.507	83.310
Styczeń . 1930	162.338	59.271	463.240	81.489	108.812
Luty "	—	—	449.434	67.595 ³⁾	120.058

¹⁾ Liczba na 22 marca 1930 roku.

²⁾ Roboty publiczne, elektrownie i wodociągi, wytwórnie amunicji, warsztaty kolejowe.

³⁾ Dane nie obejmują zatrudnionych przy robotach publicznych.

10. HANDEL ZAGRANICZNY

W MILIONACH ZŁOTYCH OBIEGOWYCH

Miesiąc	1927			1928			1929			1930		
	Przy- wóz	Wywóz	Saldo	Przy- wóz	Wywóz	Saldo	Przy- wóz	Wywóz	Saldo	Przy- wóz	Wywóz	Saldo
Syчень	186.7	201.1	+ 14.4	271.1	218.4	- 52.7	224.0	215.8	- 78.2	216.7	218.5	+ 1.8
Luty	193.3	200.3	+ 7.0	270.4	197.8	- 72.6	264.9	167.5	- 97.4	181.7	218.1	+ 36.4
Marzec	221.3	222.3	+ 1.0	372.2	208.3	- 163.9	233.3	161.5	- 71.8	195.0	221.1	+ 26.1
Kwiecień . . .	255.2	205.9	- 49.3	265.6	184.5	- 81.1	321.1	214.3	- 106.8			
Maj	282.1	196.7	- 85.4	296.5	201.8	- 94.7	271.9	226.8	- 45.1			
Czerwiec . . .	275.6	196.4	- 79.2	289.7	192.0	- 97.7	271.8	237.9	- 33.9			
Lipiec	234.4	196.3	- 38.1	288.2	201.5	- 86.7	266.4	276.4	+ 10.0			
Sierpień	223.5	207.8	- 15.7	258.8	196.3	- 62.5	226.5	280.7	+ 54.2			
Wrzesień	219.0	205.2	- 13.8	272.8	204.3	- 68.5	247.5	262.0	+ 14.5			
Październik . .	259.7	238.1	- 21.6	277.3	238.7	- 38.6	257.2	259.4	+ 2.2			
Listopad	265.9	229.2	- 36.7	261.1	255.1	- 6.0	243.4	256.1	+ 12.7			
Grudzień	275.3	215.4	- 59.9	238.4	209.2	- 29.2	214.4	254.8	+ 40.4			
Ogółem	2,892.0	2,514.7	- 377.3	3,362.1	2,507.9	- 854.2	3,112.4	2,813.2	- 299.2	593.4	657.7	+ 64.3

11. HANDEL ZAGRANICZNY WEDŁUG GŁÓWNYCH GRUP TOWARÓW

W MILJONACH ZŁOTYCH OBIEGOWYCH

Miesiąc	1929				1930			
	Surowce i wyroby przemysłowe		Artykuły spożywcze i zwierzęta		Surowce i wyroby przemysłowe		Artykuły spożywcze i zwierzęta	
	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz
Styczeń	251	139	43	77	179	135	38	83
Luty	224	119	42	48	151	139	31	79
Marzec	204	114	30	47	155	136	40	85
Kwiecień . . .	274	148	48	66				
Maj	233	145	39	82				
Czerwiec . . .	228	156	44	82				
Lipiec	231	171	35	105				
Sierpień	196	171	30	110				
Wrzesień	219	170	29	93				
Październik . .	219	160	39	100				
Listopad	206	156	38	100				
Grudzień	173	152	42	103				
Ogółem	2,658	1,801	459	1,013	485	410	109	247

12. PRZYWÓZ I WYWÓZ

W MILJONACH

P R Z Y W Ó Z				
TOWARY	1927	1928	1929	1930 styczeń- marzec
Pszenica i mąka pszenna	150	121	15	1
Żyto	57	55	5	—
Inne zboża	40	33	14	1
Ryż	48	62	30	4
Artykuły kolonialne i owoce . .	97	100	122	30
Ryby, śledzie	55	58	68	27
Tłuszcze jadalne	59	75	87	22
Tytoń	34	34	52	13
Skóry surowe i wyprawione . .	152	177	128	24
Rudy cynkowe	50	42	49	11
Rudy żelazne	26	26	36	6
Kauczuk i wyroby gumowe . . .	44	65	50	9
Sztuczne nawozy	77	115	137	27
Smary	73	63	78	18
Żelastwo (szmelc).	55	75	77	7
Maszyny	226	320	300	50
Materiały i przyrządy elektrotechn.	74	93	97	23
Samochody	49	81	71	9
Papier i wyroby papierowe . . .	77	84	73	15
Bawełna	294	326	271	47
Przędza bawełniana	43	52	47	7
Tkaniny bawełniane	37	51	41	7
Wełna	199	181	143	28
Przędza wełniana	63	69	52	11
Tkaniny wełniane	14	19	20	4
Tkaniny jedwabne	35	39	51	12

POSZCZEGÓLNYCH TOWARÓW

ZŁOTYCH

W Y W Ō Z

TOWARY	1927	1928	1929	1930 styczeń- marzec
Pszenica i mąka pszenna	4	1	3	4
Żyto i mąka żytnia	4	4	60	22
Jęczmień	27	46	82	20
Cukier	131	102	134	52
Mięso	66	68	88	25
Masło i sery	43	70	91	12
Jaja.	169	145	143	19
Pasza	69	50	65	19
Trzoda chlewna.	168	208	185	37
Materiały i wyroby drzewne . .	635	590	482	88
Rośliny i ich części.	68	62	81	24
Węgiel	343	363	384	80
Nafta i produkty naftowe	88	80	71	15
Wyroby z żelaza i stali.	75	78	110	45
Cynk	182	160	171	33
Przędza i tkaniny bawełniane. .	61	43	42	9
Przędza i tkaniny wełniane. . .	46	55	112	22

15. HANDEL Z POSZCZEGÓLNEMI KRAJAMI

W MİLJONACH ZŁOTYCH

KRAJE	1923			1929			1930 Styczeń-Luty		
	Przy- wóz	Wywóz	Saldo	Przy- wóz	Wywóz	Saldo	Przy- wóz	Wywóz	Saldo
Ogółem. . .	3,362.2	2,508.0	- 854.2	3,111	2,813	- 298	306	436	- 38
Anglja.	313.5	226.7	- 86.8	265	288	+ 23	34	43	+ 9
Austria	221.0	311.4	+ 90.4	181.	295	+ 114	23	32	+ 9
Belgia	66.6	57.4	- 9.2	72	67	+ 5	8	11	+ 3
Czechosłowacja	213.4	295.5	+ 82.1	228	296	+ 68	28	45	+ 17
Dania	53.2	76.4	+ 23.2	50	110	+ 60	5	24	+ 19
Francia	249.2	43.0	- 206.1	214	61	- 153	26	12	- 14
Holandja	139.3	78.0	- 61.3	113	79	- 34	14	20	+ 6
Indje Brytyjskie	109.2	1.8	- 107.4	85	3	- 82	11	1	- 10
Lotwa	17.9	59.8	+ 41.9	12	85	+ 73	1	15	+ 14
Niemcy	903.1	858.8	- 44.3	850	877	+ 27	108	114	+ 6
Rosja	39.1	38.6	- 0.5	40	81	+ 41	7	22	+ 15
Rumunja	38.3	54.4	+ 16.1	28	65	+ 37	3	11	+ 8
Stany Zjednoczone . . .	466.6	19.0	- 447.6	384	31	- 353	48	4	- 44
Szwajcaria	89.3	17.3	- 72.0	105	40	- 65	15	7	- 8
Szwecja	69.9	100.7	+ 39.9	57	107	+ 50	8	20	+ 12
Węgry	44.1	43.4	- 0.8	33	57	+ 24	4	7	+ 3
Włochy	83.0	48.7	- 34.4	84	40	- 44	12	5	- 7
Inne kraje	245.3	168.1	- 77.2	310	231	- 79	43	43	- 0

14. HANDEL Z POSZCZEGÓLNYMI KRAJAMI

W ODSETKACH WARTOŚCI

KRAJE	PRZYWÓZ			WYWÓZ		
	1928	1929	1930 styczeń— luty	1928	1929	1930 styczeń— luty
Ogółem . .	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Anglja	9.3	8.5	8.5	9.0	10.3	9.8
Austrja	6.6	5.8	6.0	12.4	10.5	7.0
Belgja	2.0	2.3	1.6	2.3	2.4	2.6
Czechosłowacja .	6.3	7.3	7.0	11.8	10.5	10.3
Danja	1.6	1.6	1.2	3.0	3.9	5.5
Francja	7.4	6.9	6.6	1.7	2.2	2.8
Holandja	4.1	3.6	3.5	3.1	2.8	4.7
Indje Brytyjskie .	3.2	2.7	2.9	0.1	0.1	0.1
Łotwa	0.5	0.4	0.2	2.4	3.0	3.4
Niemcy	26.9	27.3	27.1	34.3	31.2	26.1
Rosja	1.2	1.3	1.6	1.5	2.9	5.2
Rumunja	1.1	0.9	0.9	2.2	2.3	2.5
Stany Zjednoczone	13.9	12.3	12.1	0.8	1.1	0.9
Szwajcarja	2.7	3.4	3.7	0.7	1.4	1.7
Szwecja	2.1	1.8	2.0	4.4	3.8	4.7
Węgry	1.3	1.1	1.1	1.7	2.0	1.5
Włochy	2.5	2.7	3.0	1.9	1.4	1.1
Inne kraje	7.3	10.1	11.0	6.7	8.2	10.1

15. PRZEWÓZ TOWARÓW NA KOLEJACH PAŃSTWOWYCH

PRZECIĘTNE DZIENNIE W WAGONACH 15 TONNOWYCH

	Wagony naładowane na P. K. P.							Inne		Ogółem
	Do przewozu w kraju					Do wywozu zagranicę	Ogółem	Przyjeżdżo od kolei zagranicę.	Transyt	
	Artykuły rolnicze	Surowce	Artykuły prze-mysłowe	Różne	Ogółem					
Styczeń	1,145	5,188	763	2,510	9,606	3,136	12,742	902	1,028	14,672
Luty	1,276	5,693	903	2,819	10,691	3,120	13,811	1,135	1,232	16,178
Marzec	1,412	5,872	1,127	3,291	11,702	3,233	14,935	1,283	1,351	17,569
Kwiecień	943	4,952	992	2,933	9,820	2,766	12,586	992	1,021	14,599
Maj	911	5,011	1,134	3,248	10,304	3,116	13,420	1,094	1,081	15,595
Czerwiec.	1,062	5,595	1,292	3,582	11,531	3,417	14,948	1,172	1,194	17,314
Lipiec	1,157	5,211	1,312	3,783	11,463	3,539	15,002	1,093	1,158	17,253
Sierpień	1,299	5,780	1,289	3,821	12,189	3,737	15,926	1,166	1,202	18,294
Wrzesień	1,638	5,591	1,188	3,830	12,247	3,753	16,000	1,099	1,235	18,334
Październik	3,908	5,991	1,180	4,006	15,085	3,817	18,902	1,074	1,150	21,136
Listopad	4,241	5,950	974	3,925	15,090	3,766	18,856	1,091	1,010	20,957
Grudzień.	3,439	5,378	743	2,965	12,525	3,106	15,631	1,121	902	17,654
Przeciętna miesięczna	1,869	5,517	1,074	3,393	11,854	3,375	15,230	1,102	1,131	17,462

Styczeń 1929	1,345	5,824	798	2,664	10,631	3,080	13,711	1,039	1,011	15,761
Luty "	1,201	5,448	650	2,408	9,710	2,047	11,757	953	1,016	13,726
Marzec. "	1,606	5,910	847	3,070	11,505	2,686	14,191	1,061	1,305	16,557
Kwiecień "	1,360	6,089	1,095	3,388	11,932	3,522	15,454	1,447	1,316	18,217
Maj "	1,108	5,651	1,068	3,261	11,088	3,267	14,355	1,160	1,033	16,538
Czerwiec "	1,084	5,941	1,205	3,751	11,981	3,852	15,833	1,111	1,178	18,122
Lipiec "	1,437	6,323	1,256	3,941	12,957	4,182	17,139	1,054	1,270	19,463
Sierpień "	1,352	6,080	1,240	3,822	12,494	4,229	16,723	1,064	1,338	19,125
Wrzesień "	1,602	6,269	1,146	3,965	12,983	4,045	17,028	1,086	1,260	19,374
Październik . . . "	3,728	5,934	1,043	4,085	14,790	4,248	19,038	1,029	1,260	21,327
Listopad "	3,891	5,965	953	3,922	14,731	3,893	18,624	936	1,101	20,661
Grudzień. "	2,489	5,241	754	3,148	11,632	3,575	15,207	775	1,018	17,000
Przeciętna miesięczna . . .	1,850	5,889	1,004	3,452	12,203	3,552	15,755	1,059	1,175	17,990
Styczeń 1930	1,201	4,081	698	2,574	8,554	3,397	11,951	707	982	13,640
Luty "	1,175	3,821	791	2,607	8,394	2,995	11,389	700	1,007	13,156
Marzec. "	1,204	5,448	650	2,408	9,710	2,047	11,757	953	1,016	13,726
Przeciętna miesięczna . . .	1,193	4,450	713	2,529	8,886	2,813	11,699	786	1,021	13,507

Biblioteka Gł.
WSE w Sopocie

04951